3. Nacionalna konferencija sa međunarodnim učešćem
Fakultet tehničkih nauka u Čačku, 25-27. Septembar 2015.

3rd National Conference With International Participation
Faculty of Technical Sciences in Čačak, 25-27. September 2015

UDK: 371.385.6 Stručni rad

RAD NA PUBLIKACIJI ŠKOLSKOG ČASOPISA KAO DEO AKTIVNOSTI UČENIKA ŠKOLA ZA OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

PUBLICATION OF A SCHOOL JOURNAL AS PART OF STUDENTS' ACTIVITIES IN SCHOOLS FOR PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION

Kristina Papić[1], Miloš Papić[2], Marija Blagojević[3], Nataša Cvijović[4]
[1]*ŠOSO „1. novembar" Čačak*
[2,3,4]*Fakultet tehničkih nauka u Čačku*
[1]tina.cogo@gmail.com, [2]milos.papic@ftn.kg.ac.rs, [3]marija.blagojevic@ftn.kg.ac.rs, [4]natasa.cvijovic@ftn.kg.ac.rs

Apstrakt: *U radu je prikazan predlog za izradu školskog časopisa ŠOSO „1. novembar", pod nazivom „ŠoSoN" koji bi nastao kao produkt rada učenika prvog i drugog razreda smera „Pomoćnik knjigovezačke dorade". Učenici bi obavljali konkretne aktivnosti na publikaciji časopisa, koje inače uče i za koje se osposobljavaju na časovima praktične nastave.*
Ključne reči: *školski časopis, škole za osnovno i srednje obrazovanje, plan rada, logotip, zaštitni znak.*

Abstract: *This paper presents a proposal for devečopment of a school magazine SESE "1. November" called "ŠoSoN" which would arise as the product of the work of first and second-grade pupils on the department "Bookbinding finishing assistant". Students would perform specific actions on the publication of the journal, which they normally learn and who are trained in classes of practical training.*
Key words: *school magazine, school for elementary and secondary education, work plan, logo, trademark.*

1. UVOD

Školski časopis može imati značajnu ulogu u obrazovno-vaspitnoj praksi: podstiče aktivno učenje, promoviše rad učenika i nastavnika, doprinosi unapređenju nastavne prakse, utiče na uspostavljanje sistema vrednosti i služi kao svojevrsno svedočanstvo i model budućim generacijama. On je sigurno jedno od najefikasnijih sredstava promocije obrazovno-vaspitnih ciljeva, kao i marketinga škole [1].

U školskoj praksi većine škola u Srbiji već postoji veliki broj slobodnih aktivnosti, a neke škole imaju veoma uspešne školske časopise [5]. Iskustva iz takvih škola govore u prilog pozitivnim efektima školskog časopisa na uključivanje učenika u sve segmente školskog života, na unapređenje nastavne prakse u celini i na jačanje svesti o angažovanju škole u sprovođenju obrazovnih ciljeva društva u lokalnoj zajednici.

Aktivno angažovanje učenika u pravljenju školskog časopisa uvek je dobar izbor, a nastavnici samo usmeravaju i pomažu njihov rad [3]. Stoga će u ovom radu biti prikazana potencijalna uloga školskog časopisa u unapređenju kvaliteta rada obrazovno-vaspitne ustanove u smislu aktiviranja učenika na obavljanju ove, za njih veoma zanimljive aktivnosti. Časopis bi nastao kao produkt rada odnosno saradnje nastavnika praktične nastave i učenika prvog i drugog razreda srednje škole smera „Pomoćnik knjihovezačke dorade“ u školi za osnovno i srednje obrazovanje „1. novembar“ u Čačku.

Globalni cilj ovog rada, te eventualnog pokretanja časopisa bi bio osposobljavanje učenika da učestvuju u procesu izrade konkretnog časopisa što bi im pružilo osećaj inovativnosti, stvaralaštva i ispunjenosti, te ih na pravi način uvelo u oblast struke za koju se školuju. Učenici bi takođe stekli osnovna znanja o novinarstvu, njegovom delovanju i važnosti u životu društva.

2. SVRHA I SADRŽAJ ŠKOLSKOG ČASOPISA

Osnovna svrha školskog časopisa jeste da roditeljima, učenicima i nastavnicima obezbedi informacije o radu škole. Na taj način se gradi odnos škole sa učenicima, roditeljima i lokalnom zajednicom.

Školski časopis bi trebalo da što kompletnije oslikava život jedne škole. S tim u vezi bi tekstovi, članci i ilustracije u časopisu trebalo da pokriju sve vannastavne aktivnosti koje se izvode u toku godine, kao i da postoje periodični izveštaji o rezultatima učenika na takmičenjima, ostvarenom uspehu u školi, itd.

Svest o uticaju lista na odnos učenika prema nastavi, doprinosi da u njemu budu prikazane sve interesantne aktivnosti i da se istakne doprinos svakog pojedinca, grupe učenika ili odeljenja. Mogućnost da radovi učenika budu publikovani, doprinosi da veliki broj učenika piše pesme i literarne radove. Ovim se potvrđuje da školski časopis doprinosi podsticanju svaralaštva, ali se otvaraju i nove mogućnosti da se, na primer, publikuje zbirka pesama ili literarnih radova.

3. ŠOSO „1. NOVEMBAR“

Škola za osnovno i srednje obrazovanje “1. novembar” osnovana je 1974. godine u Čačku i upisivala je učenike čiji su mentalni, telesni i socijalni razvoj ometeni tako da je bilo neophodno obezbediti im posebne nastavne planove i programe, kao i poseban stručni kadar. Od 1997. godine škola uvodi i srednje obrazovanje kroz jednogodišnje osposobljavanje za rad, da bi 1999. godine bilo uvedeno kompletno srednje obrazovanje [4].

Srednje obrazovanje može ukupno da traje tri godine, s tim što postoji odeljenje Ir koje predstavlja prelazno odeljenje iz osnovne u srednju školu odnosno prilagođavanje učenika za srednju školu. Po završetku ove pripremne godine učenici kreću u srednju školu koja traje jednu ili dve godine u zavistnosti od smera za koji se opredele. Smer na kom školovanje traje jednu godinu je „Grafički manipulant“, dok na smeru „Pomoćnik knjigovezačke dorade“ školovanje traje 2 godine.

U sklopu vannastavnih aktivnosti, u školi je organizovan rad sekcija te postoje: likovna, scenska, sportska, učenička zadruga i informatička sekcija.

4. AKTIVNOSTI UČENIKA NA PUBLIKACIJI ČASOPISA

Formiranje školskog časopisa bi trebalo da omogući zainteresovanim učenicima da se putem pratećih aktivnosti angažuju i razvijaju sve aspekte svoje ličnosti. U tu svrhu je smišljen fleksibilan okvirni plan koji će biti predstavljen u nastavku i koji bi se mogao prilagođavati potrebama učenika. Cilj je da se deo tog plana inkorporira u postojeće planove tako da aktivnosti oko izrade časopisa predstavljaju neki vid završnog ispita za učenike. Iz prethodnog se može zaključiti da bi časopis bio štampan jednom godišnje i to krajem godine. U slučaju ako bi prethodna zamisao bila neizvodljiva, mogla bi se formirati i novinarska sekcija u okviru koje bi se izvodile navedene aktivnosti.

Pomenuti završni ispit bi se odnosio samo na učenike prvog i drugog razreda srednje škole, dok bi svoj doprinos sadržaju časopisa mogli dati učenici kako srednje, tako i osnovne škole.

U svakom slučaju učenici bi trebalo da sarađuju i sugerišu, da razmenjuju ideje u grupi, donose odluke, itd. Učenici (prvi i drugi razred srednje škole) bi izvodili sledeće konkretne aktivnosti koje su u vezi sa poslovima štampe:

- Brojanje tabaka – po završetku štampe na postojećoj digitalnoj mašini (nastavnici bi rukovali mašinom) učenici bi izbrojali tačan broj strana predviđen za dati broj časopisa.
- Slaganje tabaka po stranama – potom bi učenici slagali stranice po predviđenom redosledu (nastavnik bi složio prvi primerak).
- Savijanje tabaka – složene tabake učenici bi savijali na pola kako bi ih spremili za korice.
- Ubacivanje tabaka u korice – kada bi ubacili tabake u korice, časopis bi bio spreman za šivenje.
- Šivenje žicom – ovu aktivnost bi zajednički izvodili nastavnici sa učenicima zbog mogućnosti povrede. Učenici bi ređali primerke časopisa na mašinu – klamericu a nastavnik bi posle eventualne korekcije odobrio ili sam povlačio ručicu.
  Napomena: ova aktivnost se trenutno ne bi mogla izvoditi u školi jer ne postoji mašina za šivenje žicom, već bi se morala potražiti pomoć u vidu saradnje sa VŠTSS ili nekom od štamparija u gradu. Ako bi ideja zaživela, pokušali bismo da nabavimo mašinu za školu.

- Pakovanje – nakon spajanja tabaka sa koricama (šivenja) učenici bi prenosili gotove primerke časopisa i slagali ih u kutije.

4.1. DOPRINOS UČENIKA SADRŽAJU ČASOPISA

Školski časopis, kao izraz kreativnosti i znanja učenika i kao još jedan pisani trag o najznačajnijim aktivnostima, uspesima i novinama u obrazovno-vaspitnom radu, afirmiše samo prave vrednosti i pozitivan duh zauzimajući izuzetno bitno mesto u životu škole. Kao ogledalo rada škole, on mora biti popularan među širokim čitalačkim auditorijumom i samim tim ispunjen sadržajnim, reprezentativnim i aktuelnim prilozima.

Učenici bi imali svoj doprinos što se tiče sadržaja časopisa i njihovi radovi bi se prikupljali tokom cele godine. Svoj doprinos bi mogao da da svaki učenik bez obzira na razred. Učenici bi svojim nastavnicima predavali radove za koje žele da budu objavljeni a zatim bi nastavnici te radove prosleđivali svojim kolegama koji bi bili najviše odgovorni za časopis i koji bi se njime najviše bavili i koji bi radili pripremu za štampu. Kasnije, ako bi ideja zaživela, bila bi formirana redakcija časopisa.

Učenici bi mogli da predaju svoje crteže, sastave, pesmice, fotografije, recepte za pripremu različitih jela, itd.

S obzirom na to da većina učenika dobro barata mobilnim telefonom i ume da fotografiše, mogao bi biti organizovan poseban čas gde bi neko od zainteresovanih članova foto kino kluba, učenicima objasnio osnove fotografisanja kako bi njihove fotografije bile još interesantnije. Takođe bi na nivou ustanove mogla biti organizovana tematska takmičenja u fotografisanju, a potom i izložbe načinjenih fotografija, itd. Pobedničke fotografije bi se našle na koricama narednog broja časopisa uz pohvale za autore. Što se tiče fotografija, u sadržaj časopisa bi bile uključene i fotografije sa đačkih rođendana, takmičenja, mature, itd.

Jedan deo svakog broja bi bio posvećen intervjuu sa nekom od poznatih ličnosti koje bismo pokušali da dovedemo u posetu Školi. Fotografije učenika sa posetiocima bi bile uključene u svaki broj.

U časopisu bi u okviru alumni kutka svoje mesto pronašli i svršeni učenici koji bi mogli da učestvuju u pisanju članaka za ovu rubriku.

U tabeli 1 prikazana je struktura odnosno sadržaj budućeg časopisa.

Tabela 1. Struktura časopisa

Naslovna strana	
Impresum	
Sadržaj	
Uvodni članak	
Školske teme	**Vanškolske teme**
Nastavni sadržaji (učenički radovi, takmičenja)	**Slobodno vreme** (sport, muzika, hobi, umetnost, film...)
Školske aktivnosti (predstave, proslave, mature, praznici...)	**Zabava** (vicevi, zagonetke, citati, biseri)
Projekti/školski parlament	**Kulinarski recepti**
Intervjui (sa učenicima, nastavnicima, roditeljima...)	**Intervjui** (sa posetiocima škole – poznatim ličnostima)
Alumni kutak	**Reklame i sponzori**
Oglasi	

4.2. IZMENE U PLANOVIMA RADA

Izmene planova rada bi se, što se tiče fizičkog dela posla odnosno štamparskih aktivnosti na publikaciji časopisa, odnosile na to da se, kao što je pomenuto u prethodnom poglavlju, organizuje završni ispit na kraju godine i to za učenike prvog i drugog razreda srednje škole. Završni ispit bi trajao jednu radnu sedmicu i u okviru njega bi učenici na praktičnom primeru školskog časopisa izveli sve aktivnosti kojima su se bavili tokom godine kroz odgovarajuće teme navedene u planovima rada, a koje se poklapaju sa aktivnostima navedenim u poglavlju 5.

Dakle, još jednom bi prošli kroz temu Priprema materijala koja u ukupnom broju časova za prvu godinu od 630 učestvuje sa čak 408 časova, odnosno temu Štampani tabak, savijanje i šivenje tabaka koja u ukupnom broju časova za drugu godinu od 594 učestvuje sa 210 časova.

Što se tiče sadržaja časopisa, kao što je pomenuto, u njemu bi učestvovali svi učenici škole, te je preporuka da se makar dva časa sedmično u celoj školi (npr. poslednja 2 časa svakog petka) posvete ovoj temi.

5. ŠTAMPA ČASOPISA

Osnovni elementi za izradu časopisa su tekst i fotografija. Pod tekstom se podrazumevaju svi članci i svi naslovi: nadnaslovi, naslovi, podnaslovi i međunaslovi. Svi oni imaju svoje određeno mesto, zajedno sa tekstovima, svoje tipografsko značenje i moraju se brižljivo oblikovati. Fotografije, kao i tekstovi imaju ulogu da informišu i kreću se od fotografije sa legendom koja je samostalna, preko fotografije koja dopunjava ili ilustruje tekst, do zbira fotografija koje predstavljaju samostalnu foto – reportažu.

Osim tekstova i fotografija, postoje i drugi prateći elementi koji upotpunjuju izgled časopisa. Pre svega, to su glava lista ili časopisa, pismo, način preloma, linije i drugi tipografski elementi potrebni za uspešno oblikovanje i prezentaciju izdanja.

Boja je, takođe, važan vizuelni element novinske i revijalne tipografije. Ona omogućava da delovi neke stranice budu vidljivi ili dominiraju u kompoziciji stranice. Časopisi i revijalna štampa su nezamislivi bez višebojne štampe.

U oblikovanju časopisa potrebna je određena delatnost, od glave lista ili časopisa, preko elemenata svih stranica, do poslednje stranice izdanja. To se postiže time što se izbor i broj tipografskih elemenata pravilno odabere i elementi standardizuju.

5.1. LOGOTIP

Logotip predstavlja likovno – grafički stilizovana slova naziva jednog preduzeća ili skraćenicu naziva, što često može da zameni zaštitni znak, ili da ga u određenom smislu dopuni. Kvalitetno likovno – grafičko rešenje logotipa, doprinosi bržoj indetifikaciji preduzeća kako bi se bolje prepoznalo i zapamtilo. U tom smislu može se reći da su osnovni zadaci logotipa [5]:

- Da zaštiti preduzeće od lažnih zamena (imitacija) sličnih proizvoda
- Da zaštiti korisnika – potrošača garancijom kvaliteta i kvantiteta proizvoda
- Da posluži brzom raspoznavanju i razlikovanju od sličnih proizvoda
- Da garantuje stalnost kvaliteta

Na slici 1 prikazano je idejno rešenje logotipa za budući školski časopis „ŠoSoN“. S obzirom na činjenice iznete o bojama u prethodnom poglavlju, logotipom dominiraju tople boje.

Slika 1. Logotip budućeg časopisa

Naziv časopisa je nastao kao kombinacija skraćenice ŠOSO (Škola za osnovno i srednje obrazovenje) i slova N koje u ovom slučaju označava reči *novine* i *novembar*.

5.2. ZAŠTITNI ZNAK

U svim područjima i vrstama grafičkog dizajna, zaštitni znak se ubraja u najsloženije zadatke, zbog toga što ideja i samo likovno – grafičko rešenje treba da obuhvate mnoge zahteve u sažetom – sublimiranom obliku i na krajnje jednostavan način.

Zaštitni znak mora biti što jednostavniji i likovno simboličan tako da se brzo uoči i lako pamti. Važno je da bude specifičan i originalan po izgledu, da bi se razlikovao od drugih

sličnih znakova. Osnovni zadaci zaštitnog znaka se poklapaju sa osnovnim zadacima logotipa [5].

Na slici 2 prikazano je idejno rešenje za zaštitni znak časopisa.

Slika 2. Zaštitni znak budućeg časopisa

5.3. IZGLED I FORMAT ČASOPISA

Na slici 3 je prikazano idejno rešenje naslovne strane školskog časopisa ŠOSO „1. novembar“ pod nazivom „ŠoSoN“. Naslovna strana bi bila ista za svaki broj s tim što bi se na sredini uvek nalazila druga fotografija u zavisnosti od toga šta je tada bilo aktuelno.

Slika 3. Naslovna strana časopisa

Časopis bi bio A4 formata, što znači da bi bio štampan na formatu papira A3, tekst bi bio kucan fontom Calibri veličine 11 pt sa vertikalnim proredom od 1,15 pt i to u dve kolone. Za tekst bi se koristilo ćirilično pismo. Celokupan sadržaj časopisa bi, kao i korice, bio štampan u boji.

Koristio bi se bezdrvni ofsetni 80 gramski papir formata A3, dok bi za korice bio korišćen 250 gramski kunstdruk papir formata A3 (GC1).

S obzirom na broj učenika i nastavnika u školi, tiraž časopisa bi bio 100 primeraka, a izlazio bi jednom godišnje i to na kraju školske godine.

5.4. PRORAČUN ISPLATIVOSTI ŠTAMPE

S obzirom na definisani tiraž i obim časopisa, kao i na činjenicu da Škola već poseduje digitalnu mašinu *XEROX DocuColor 3535* štampanje časopisa bi se najlakše obavljalo tehnikom digitalne štampe.

Prosečna cena izrade jednog broja časopisa od oko 40 strana sa definisanim tiražem od 100 komada bi, prema rečima nekoliko štampara u Čačku, iznosila oko 100 dinara po komadu plus PDV od 10% ako je prethodno uzet CIP zapis. U suprotnom PDV iznosi 20%. Navedena cena se odnosi na crno belu varijantu štampe sa koricama u boji. Ukoliko bi ceo časopis bio štampan u boji, cena bi bila blizu 500 dinara po komadu plus PDV. Dakle, crno bela varijanta bi za jedan broj koštala 11000 dinara, dok bi varijanta u boji koštala 55000 dinara. U ove cene je naravno uračunat i rad jer bi se dobio gotov proizvod.

S druge strane, troškovi štampe na postojećoj školskoj digitalnoj mašini bi se odnosili samo na nabavku osnovnih sirovina (tonera, papira, itd.). U tabeli 2 su prikazane okvirne cene tonera za školsku mašinu, kao i cene papira po jednom risu koji bi se koristio za sadržaj odnosno korice časopisa.

Tabela 2. Cene tonera i papira za školsku mašinu

Rbr.	Naziv artikla	Cena po komadu
1.	DocuColor 3535 Black Toner	9600 din
2.	DocuColor 3535 Red Toner	9600 din
3.	DocuColor 3535 Yellow Toner	9600 din
4.	DocuColor 3535 Drum Cartridge	18000 din
5.	Ris 80 gr A3 (500 kom)	1000 din
6.	Ris 250 gr A3 (250 kom)	1500 din
	Ukupno	**49300 din**

Sa jednom nabavkom svih tonera se može odštampati od prilike 25 do 30 hiljada kolor strana A4 formata (oko 6500 obostrano štampanih listova A3 formata u boji). Ako bi prosečan broj strana po broju časopisa bio 40 (10 obostrano štampanih listova A3 formata) onda bi se za navedenu cenu (49300 dinara) moglo odštampati čak 650 brojeva časopisa. U ovaj proračun treba uključiti i po 1 ris papira (sa po jednim risom se može odštampati 50 brojeva) te se može zaključiti da bi štampanje časopisa sa postojećim resursima bilo više nego isplativo. Posebno, jer bi ceo posao obavljao postojeći kadar škole.

6. ZAKLJUČAK

Uloga školskog časopisa u obrazovno - vaspitnoj praksi je veoma složena i višestruko korisna. On pokreće učenike i nastavnike na dodatno angažovanje, doprinosi unapređenju nastavne prakse, podstiče stvaralaštvo, širi ideje o značaju obrazovanja, promoviše savremene metode i tehnike u nastavi, afirmiše takmičenja i uspehe na njima,

podstiče kreativnost, afirmiše sport i značaj očuvanja zdravih navika i doprinosi većem ugledu institucije čime olakšava njeno delovanje i produbljuje partnerske odnose. Školski časopis i novinarska sekcija korisni su jer omogućavaju primenu principa aktivnog učenja i doprinose profesionalnom delovanju škole.

Uloga školskog časopisa u školama osnovnog i srednjeg obrazovanja dece ometene u razvoju, bi u odnosu na klasične škole bila nešto drugačija. Kao što se može videti iz prikazanog u radu uloga učenika bi se više sastojala u praktičnom radu na štamparskim poslovima kao što su: brojanje tabaka, slaganje tabaka po stranama, savijanje tabaka, ubacivanje tabaka u korice, šivenje žicom i pakovanje. Učenici bi takođe doprinosili sadržaju časopisa tako što bi bili objavljivani njihovi crteži, sastavi, pesmice, fotografije, itd.

Iz iskustva u radu sa učenicima ŠOSO „1. novembar“ smatram da bi izrada školskog časopisa veoma motivisala učenike na rad i učenje jer bi se prvenstveno oni veoma radovali da vide radove sa svojim imenima i fotografijama u zvaničnoj štampanoj formi. Takođe bi definitivno doprinela boljem usvajanju znanja i praktičnih veština, što bi učenike po završetku školovanja učinilo konkurentnijim na tržištu rada. Međutim, ključni efekti pokretanja školskog časopisa bi bili: (1) uključivanje učenika u kulturni život lokalne zajednice i (2) sticanje samopouzdanja i osećaja ličnog doprinosa životu zajednice.

Prema izvršenoj kalkulaciji, štampanje časopisa bi bilo najisplativije u sopstvenoj režiji odnosno na postojećoj školskoj digitalnoj mašini.

LITERATURA

[1] Turuntaš, N., Pavlović, M. „Školski časopis u funkciji unapređenja kvaliteta obrazovno – vaspitne ustanove“, Reinženjering poslovnih procesa u obrazovanju – RPPO13, Zbornik radova, ISBN: 978-86-7776-143-1, str. 109-115, UDK: 37.018.43, Čačak, 20-22. septembar, 2013.

[2] Turuntaš, N., Pavlović, M. „Primena interaktivnog učenja u izradi školskih novina“, materijal sa seminara, KATALOG programa stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika i direktora za školsku 2014/2015. godinu, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Beograd

[3] Microsoft Partner u učenju, Izrada školskog lista

[4] http://srednjeskole.edukacija.rs/drzavne-srednje-skole/svi-gradovi/cacak/skola-za-osnovno-i-srednje-obrazovanje-1-novembar posećeno dana 3.7.2015. godine

[5] Fruht, M., Rakić, M., Rakić, I. Grafički dizajn – kreacija za tržište, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003.